

BUITENLAND

In deze column schrijven studenten over hun bijzondere ervaringen in het buitenland. Dit keer een verhaal van Paulieke Verhoeks, zij liep stage in Sengerema in Tanzania van maart tot en mei 2008.

*That's Africa man!
Hakuna Matata!
Ain't no passing craze
It means no worries
For the rest of your days
It's our problem free philosophy
Hakuna Matata!
Uit de Lion King*

Waarom deze proloog vraagt u zich misschien af? Nou, ten eerste is 'Hakuna Matata' een uitspraak in het Kiswahili, de taal die in Tanzania gesproken wordt. Ten tweede is deze zeer kenmerkend voor de Tanzaniaanse cultuur. Een probleemloze filosofie in een land vol problemen. It's a way of living and thinking.

Het kan overkomen als een vorm van je kop in het zand steken. Maar tijdens mijn verblijf in Tanzania heb ik ontdekt dat het meer een lifestyle is, een manier van (over)leven. De mensen daar zijn wonderbaarlijk relaxt. Als er een probleem de hoek om komt kijken is een veelvoorkomende uitspraak 'That's Africa man!'. Wij, westerse mensen, zijn geneigd de confrontatie aan te gaan, oplossingsgericht. Gaat iets niet naar wens of kan het beter? Nou, dan zullen we daar maar eens even een oplossing voor bedenken. Plannen, structureren en uitvoeren. In Tanzania laten ze de dingen veel meer over zich heenkomen. Mensen gaan nu eenmaal dood en er is nu eenmaal AIDS. Je kunt je er wel zorgen over maken, maar dat verandert de zaak niet. De vraag is, wie het nu uiteindelijk beter heeft. De ontwikkelde landen zijn van veel gemakken voorzien. Maar in Afrika zijn de mensen niet overspannen en kennen ze het woord burn out niet. Aan de andere kant, in Afrika overlijden de mensen om redenen die we in Nederland gemakkelijk zouden kunnen bestrijden. Mensen lijden er honger, de sterfte aan AIDS is enorm, mensen worden daar nog beschuldigd van hekserij en zo kunnen we nog wel even doorgaan. Je kunt met deze enorme last gaan sjouwen, zoals Atlas de wereld op zijn rug droeg. Maar je kunt het ook afdoen met de woorden, 'hakuna matata'. Maak je geen zorgen! Wees vrolijk! Want als je je over alles zorgen maakt, houd je het niet lang vol. Tijdens mijn stage in het ziekenhuis heb ik voor de middenweg gekozen. Ik heb ondervonden dat je redelijk uitkomt als je in het midden balanceert. Doen wat in je vermogen ligt en als je er niet uitkomt, helaas pindakaas. Morgen weer een dag met nieuwe kansen. Natuurlijk blijft het frustreren als patiënten onder je handen wegglijpen, wetend dat het in Nederland anders was geweest. Maar als je daar te lang bij stil blijft staan, doe je de anderen, die wel te redden zijn, tekort.

Gelukkig is er ook sprake van ontwikkeling. Projecten worden gestart, preventieprogramma's worden ontwikkeld en scholing is ook erg belangrijk. Het Sengerema Designated District Hospital heeft een nursing school en een COTC (Clinical Officer Training Centrum). Elke dag lopen er massa's nurses rond en verder redelijk wat student clinical officers. Clinical officers kun je beschouwen als een functie tussen een verpleegkundige en arts in. Er wordt dus aan de toekomst gewerkt. En dat is al een mooi begin.

Senior coacht verpleegkundige in breder werkveld

Voor verpleegkundigen heeft de reorganisatie binnen het universitair kinderziekenhuis een forse impact gehad. Ze werken nu in grotere teams en verzorgen kinderen van meer specialismen. De veertig seniorverpleegkundigen hebben onlangs een coachingstraject van een jaar afgerond. Zij spelen een belangrijke rol in het coachen van verpleegkundigen in een breder werkveld.

JANNIE MEUSSEN

'Bedrijfsmatig was het nodig, om efficiënter en effectiever te werken. Mensen zijn nu breder inzetbaar', vertelt verpleegkundig expert onderwijs en deskundigheidsbevordering Jacqueline Theunissen. Voor de verpleegkundigen is het echter erg wennen dat de zes verpleegafdelingen oktober 2007 zijn samengevoegd tot drie wings/werkeenheden. 'Ik werkte bijvoorbeeld voor het specialisme Kinderoncologie en Hematologie,' zegt seniorverpleegkundige Trudy Lamers van afdeling Q2De Zee. 'Nu moet ik opeens ook alles weten over kinderen van de specialismen algemene kindergeneeskunde, gastro-entropologie, pulmonologie, immunologie, KNO en mondkaak. Wie op Q3Vuurtoeren in cardiologie was gespecialiseerd, zorgt nu onder meer ook voor chirurgische en orthopedische kinderen. Je werkt bovendien in een veel groter team, bij ons hebben we ongeveer 40 verpleegkundigen. Daardoor ontstaat er meer afstand. Vroeger wist je alles van elkaar.

heidscursussen buiten de afdeling,' zegt externe coach drs. Helen Brouwers, die samen met Theunissen het coachingsstraject heeft ontwikkeld, in opdracht van het Clusterbestuur. Verpleegkundige Roy Pfeil is het daar helemaal mee eens. Deze maand is op zijn afdeling – De Zee – de coaching gestart. 'Het is echt maatwerk. De verpleegkundige krijgt nu drie à vier keer per week begeleiding van een senior. Die speelt heel gericht in op hulpvragen. Ik voel me bijvoorbeeld nog niet 'stevig' in de verzorging van kinderen die een stamceltransplantatie hebben ondergaan. Samen hebben we het protocol doorgenomen, Trudy heeft me achtergronden laten zien en inzicht gegeven in risico's. Ook de chirurgische groep kinderen met een KNO en mondkaakoperatie is voor mij nieuw. Heel fijn dat iemand je helpt om je die zorg eigen te maken.'

'Met open vragen probeer je te achterhalen waar verpleegkundigen moeite mee hebben,' zegt seniorverpleegkundige Trudy Lamers. 'Als iemand zich bijvoorbeeld onveilig voelt als ze een kind met toeters en bellen naar de OK moet brengen, zoek je waar dat onzekere gevoel vandaan komt. Daar coach je vervolgens op. Daarbij richten we ons niet alleen op vaardig- en deskundigheid. We willen ook trainen in houding en gedrag. Door bijvoorbeeld met een verpleegkundige mee te lopen tijdens de visite. "Waar liep je tegenaan, hoe kun je je beter presenteren en de communicatie en samenwerking met de arts verbeteren?" 'En het kan altijd klantgerichter,'

Senior Trudy Lamers (links) begeleidt verpleegkundige Anke Geenen in de medicijnruimte bij het controleren van een chemokuur. Foto: Jan van Teeffelen

Nu denk ik soms: "Had ik haar nou al gezien, is dat een leerling of een nieuwe vaste kracht?" Dat komt ook door het grote verloop.'

Verpleegkundigen die kleinschaliger of liever voor één specialisme wilden blijven werken, hebben elders een werkplek gezocht. Daarvoor in de plaats zijn inmiddels veel nieuwe verpleegkundigen teruggekomen. 'Zij staan er anders in. Ze kennen de oude situatie niet, de meesten hebben net hun opleiding afgerond,' vertelt Theunissen. 'Zij zijn erg enthousiast over de leerwerkprogramma's die wij hebben opgezet om het veranderproces soepel te laten verlopen.' Volgens haar beginnen de drie wings na een aanloopperiode nu pas als teams te draaien.

Training op de werkplek

De seniorverpleegkundigen van het kinderziekenhuis hebben deze maand het coachingstraject afgerond. Zij krijgen een belangrijke coachende rol om de kwaliteit van zorg te blijven garanderen. Theunissen: 'Alle verpleegkundigen hier hebben uiteraard de vervolgopleiding Kinderverpleegkunde gevolgd. Maar de zittende mensen hebben zich daarna veelal gespecialiseerd in één of twee specialismen. Hun brede kennis is verwaterd, die moet worden opgehaald.' 'Wij zijn ervan overtuigd dat in dit geval begeleiding op de werkplek beter werkt dan het volgen van vaardig-

vult Theunissen haar aan. 'Wat willen we uitstralen? Er zijn gedragsregels opgesteld. Op de gang praat je niet met een arts over patiënten, dat doe je alleen achter gesloten deuren. En je neemt over het hoofd van ouders en kinderen niet je weekend door, tenzij je hen bij het gesprek betreft.' Lamers is erg enthousiast over het coachingstraject. 'Ik denk, omdat het zo dicht bij het dagelijkse werk staat. En ik heb ook heel veel gehad aan de uitwisseling met de andere senioren.' 'Bedoeling is dat de seniorverpleegkundigen ook deelnemen aan de jaargesprekken,' vertelt Jacqueline Theunissen. 'Daarin worden resultaatgerichte afspraken gemaakt en de seniorverpleegkundige heeft hier vervolgens voor de medewerker een coachende rol bij. De een wil zich meer verdiepen in computervaardigheden, een ander wil handiger worden in de communicatie. De terugkoppeling naar het verpleegkundig en medisch werkplekmanagement is hierbij natuurlijk belangrijk. We hebben hen nauw bij de training betrokken.' 'Belangrijk is dat zij de coaching goed ondersteunen', benadrukt verpleegkundige Pfeil. 'Het mag niet zo zijn dat seniorverpleegkundigen bij drukte op de afdeling meer moeten bijspringen in de directe zorg. Ik vind het goed dat wij breder worden ingezet, maar alleen met goede begeleiding kunnen wij de kwaliteit van zorg blijven garanderen.'